

شبنم کرمی
روزنامه نگار

(پرتو)

بالندگی مشارکت آگاهانه و فراگیر اجتماعی زنان

«سازمان‌های مردم‌نهاد یاسمن‌ها، گروه‌های کوچکی متشکل از افراد علاقه‌مند به رفع یک معضل در جامعه هستند که برای تحقق اهداف خود، داوطلبانه در یک ساختار قانونی و منسجم، به شکل غیردولتی، غیرسیاسی، غیرانتفاعی و غیرتجاری به فعالیت‌های خیریه می‌پردازند.» این سازمان‌ها می‌توانند نقش مهمی در توسعه ایفا کنند، زیرا هم‌صدایی و مشارکت سازمان‌یافته در جوامع، پیشرفت را به دنبال دارد. حقیقت این است که در جوامعی با رویکرد سنتی، زنان از بسیاری زمینه‌های شغلی و اجتماعی دور می‌مانند و این مقوله خودسبب شکل‌گیری تجمعات و گروه‌های محلی می‌شود که برنامه‌ها و فعالیت‌های خیرخواهانه و داوطلبانه‌ای را در پی دارد. اما از آنجا که میزان آگاهی آنان از گستره فعالیت‌های مردم‌نهاد بسیار مختصر و در قواره‌ای محلی است از فعالیت‌هایی که می‌توانند در این قالب انجام دهند بی‌خبرند و هنوز شبکه شکل‌یافته مشخصی نیز در این زمینه وجود ندارد.

هرچند اکنون زنان در بیشتر بخش‌ها حضور فعالی دارند اما کم‌رنگ بودن آن‌ها در برخی زمینه‌های اجتماعی سبب گرایش بیش از پیش آنان به سوی ایجاد تشکلات خودجوش و مردم‌نهاد شده است تا با آزادی عمل بیشتری در قالب فعالیت‌هایی سازنده و مفید، ضمن برآورده کردن بخشی از نیازهای جامعه به برخی خواسته‌های درونی خویش نیز رسیده و خود را به جامعه، اثبات کنند. به یقین توانمندسازی زنان یکی از ارکان توسعه پایدار است. بنابراین آگاه‌سازی آنان در مسیر فعالیت‌های مردم‌نهاد در مجموع می‌تواند مسیر توسعه ملی را فراهم آورد. اگر به فعالیت‌های داوطلبانه بانوان، بهاداده شود افزون بر کمک به چرخه‌های اقتصادی، برای اثبات توانایی‌های خود به جامعه هم از تمام ظرفیتشان بهره می‌گیرند و از این رهگذر حقوق کمتر دیده شده خویش را نیز به جامعه گوشزد می‌کنند.

زنان در کنار جایگاه محوری و نقش سنتی خود در خانواده، مسئولیت‌هایی بنیادین را بر عهده دارند که این مسئولیت‌ها در باره زنان بدسرپرست یا سرپرست خانوار اهمیت دوچندان می‌یابد. از آنجا که مشارکت در تشکلات داوطلبانه مسیری امن برای زنان فعال محسوب می‌شود آگاهی آنان درباره فعالیت‌های قانونی‌ای که از این طریق می‌توانند انجام دهند می‌تواند بسیاری از بانوان خانه‌دار و هم‌چنین سرپرست خانوار را به چرخه تولید و اقتصاد و متن جامعه رهنمون شود و به تلاشی سازنده وادارد.

از سوی دیگر، نمی‌توان تأثیر مثبت رونق سمن‌هایی را که همسوا نیازهای جامعه شکل می‌گیرند در کوچک شدن بدنه دولت‌ها نادیده گرفت. جهت‌گیری تخصصی سازمان‌های مردم‌نهاد با حضور بانوان که نیمی از جمعیت فعال هر جامعه را شامل می‌شوند و بر ساختار خانواده و توسعه فرهنگی و اجتماعی اثر می‌گذارند انکار نشدنی است.

آنگاه که فعالیت سمن‌های محلی از قالب واحدهای خبریه صرف به فعالیت در حوزه‌های مختلف فردی، خانوادگی، تحکیم خانواده، مباحث حقوقی، زیست‌محیطی، اشتغال‌زایی و کارگاه‌های کارآفرینی گسترش یابد به یقین کشور پای در مسیر توسعه نهاده و می‌توان سمن‌ها را در این راه بازی نظام دانست. شک نیست که توان‌افزایی سازمان‌های مردم‌نهاد و برون‌سپاری کارهای مردم، به‌ویژه بانوان که نقش تعیین‌کننده‌ای در تربیت نسل‌ها دارند، می‌تواند سرمایه‌ای ارزشمند برای آینده کشور باشد. بنابراین دانشگاهیان هم باید آگاهی درباره مشارکت اجتماعی از طریق سمن‌ها را به سطح جامعه و به‌ویژه اقشار مختلف بانوان تسری دهند تا نتیجه پژوهش‌های علمی آنان از سوی زنان، در عمل، ظهور و بروز اجتماعی یابد.

عکس تزئینی است

شهربانو

۲۳ شهریور
۱۹ اردیبهشت ۱۴۰۱
۷ شوال ۱۴۴۲ شماره ۳۶۵۹

(۲)

عادل نجفی
مترجم

(آفاق)

پیشتازی بانوان در فعالیت‌های داوطلبانه

تجربه نگاری فعالیت‌های این نهاد منشعب از سازمان ملل نشان می‌دهد میان جنسیت افراد و فعالیت‌های داوطلبانه روابط پیچیده و چند متغیره‌ای برقرار است. به طور کلی نقش‌های جنسیتی افراد بر میزان مشارکت و تمایل آن‌ها به مشارکت در چنین فعالیت‌هایی تأثیر مستقیم دارد. این تفاوت‌های هویتی و ذاتی نشان می‌دهند زنان در سراسر جهان بیشتر از مردان مایل به مشارکت در فعالیت‌های داوطلبانه هستند. بیشترین نرخ مشارکت زنان در امور داوطلبانه با ۶۷ درصد مربوط به منطقه آمریکای لاتین و حوزه دریای کارائیب و کمترین آن با ۴۹ درصد از منطقه آسیا و اقیانوسیه گزارش شده است. هنجارهای فرهنگی و نوع نگاه به فعالیت‌های داوطلبانه در هر منطقه‌ای از جهان می‌تواند دلایل تفاوت این الگوها و روندها را نشان دهد. اگرچه به‌ویژه با توجه به سیاست‌های اعمالی از سوی نهادهای درگیر در فعالیت‌های داوطلبانه، زنان و مردان سهم مشابهی در فعالیت‌های رسمی داوطلبانه دارند اما زنان با ۵۹ درصد مشارکت، سهم بیشتری در فعالیت‌های غیرداوطلبانه دارند. نکته حائز اهمیت در فعالیت‌های داوطلبانه غیررسمی، حمایت‌های کمتری است که از آن‌ها می‌شود. به عبارت دیگر، فعالان داوطلب غیررسمی با چالش‌های بیشتری در محافظت از خود در حین انجام وظیفه، جذب کمک‌های بیشتر و چالش‌های قانونی مواجه هستند.

ایده فعالیت‌های داوطلبانه قرن‌هاست که پایه‌ای زندگی بشری ادامه دارد. واژه «داوطلب» نیز در متون و رخداد‌های مختلف از قرن هجدهم میلادی به این سو وارد گفتمان عمومی شده است. شاید همه ما به نحوی بخواهیم و تمایل داشته باشیم به نزدیک‌ترین انجمن غیردولتی در نزدیکی خود کمک کنیم اما در این میان، زنان پیشتاز فعالیت‌های عام‌المنفعه داوطلبانه نیز هستند.

+ زنان در صحنه

همه ما با سلب‌ریتی‌های دنیای معاصر که پرده‌های سینما و سالن‌های موسیقی را فتح کرده‌اند کمابیش آشنا هستیم. بسیاری از ما نام آنجلینا جولی، بازیگر هالیوودی، آشنا هستیم. سلب‌ریتی دنیای سینما همین روزها نیز در جنگ‌های دنیا برای جمع‌آوری کمک و رساندن آن به جنگ‌زده‌ها حاضر شد. اما نگاهی به تاریخ فعالیت‌های داوطلبانه زنان، نام‌های بزرگ دیگری را به ما نشان می‌دهد. آگاتا کریستی، نویسنده نام‌آشنای بریتانیایی که در طول زندگی خود ۶۶ رمان کارآگاهی و ۱۴ مجموعه داستان کوتاه را به رشته تحریر درآورد، پایه‌ای بسیاری دیگر از زنان در طول جنگ جهانی اول به ارائه خدمات درمانی و کمک به کادر درمان پرداخت.

+ مشارکت زنان به روایت آمار

نهاد نیروهای داوطلب سازمان ملل متحد UN Volunteers که فعالیت خود را از دهه ۷۰ میلادی آغاز کرده است یکی از بزرگ‌ترین نهادهای حامی فعالیت‌های داوطلبانه در جهان شناخته می‌شود. سازمان ملل تلاش دارد تا از طریق جذب کمک‌ها و نیروهای داوطلب برنامه‌های مختلف صلح‌بانی و توسعه را در نقاط مختلف جهان پیاده کند. ۵۱ سال فعالیت نظام‌مند و پیوسته این نهاد نشان می‌دهد فعالیت‌های داوطلبانه نه تنها به جوامع دریافت‌کننده کمک‌ها در مسیر رسیدن به توسعه پایدار مفید هستند بلکه افراد داوطلب نیز تغییرات روحی و اجتماعی زیادی نظیر تقویت اعتماد، اتحاد و مسئولیت‌پذیری را به دنبال دارد.

+ زنان برای زنان

به طور بدیهی مردان و زنان در هنگام فعالیت‌های داوطلبانه در نقش‌های متفاوتی ایفای وظیفه می‌کنند که با توجه به نوع سمن و فعالیت‌های آن می‌تواند در طول زمان نیز تغییر کند. اما در بسیاری از کشورها، نوع فعالیت‌های داوطلبانه زنان و مردان متأثر از هنجارهای جامعه نیز هست. به عبارت دیگر با توجه به آنچه در جامعه برای فعالیت زنان و مردان متناسب تلقی می‌شود، فعالیت‌های داوطلبانه نیز تقسیم‌بندی می‌شوند. برای نمونه، در بیشتر نقاط جهان زنان فعال در فعالیت‌های داوطلبانه بیشتر به دیگر زنان و دختران خدمات‌رسانی می‌کنند.

منبع: نهاد داوطلبان سازمان ملل